

בלוג דידיקטי

דיתה פישל, המכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי

הקדמה

הבלוג נתפס לרוב כמדיום אישי, במידה רבה בלתי פורמלי, המאפשר לכותב להביע את עצמו בדרכו ולפתוח את הבלוג לעיונם של אחרים. במידה שהכותב חפץ בכך. מבחינה זו הוא דומה מאד ליומן אישי. הבלוג הדידיקטי, הוא בלוג הממוקם בתוך אתר מודל, המאפשר שימוש באופן שבו המרצה, הלומדים והעמיתים בקורס חולקים מרחב אישי, או משותף באמצעות מתן הנחיות וביצוען, תיעוד מהלכים המתרחשים בשיעור ושאלת שאלות במהלך השיעור ובין השיעורים.

הבלוג משמש הן כאמצעי תיעוד לחשיפה ולשיתוף בתהליכים ובשיקולי דעת הן לצורכי הערכה. מטרתו ליצור עבור כל משתתף במה אישית, שבה הוא מוזמן להציג את תובנותיו ולשתף בהן משתתפים נוספים בקורס. נוסף, באמצעות הצגת נושאים בשיעורים ותגובות המשתתפים לנושאים הללו, נוצר "שיח הידע" העדכני (Harasim, 2012). הבלוג מאפשר גם השלמה מאוחרת של חומרים (לאחר השיעור), תוך סיוע במה שאחרים כתבו בבלוג שלהם או בהשלמת חובות בתוך הבלוג. המרצים יכולה לראות לפי התאריך מתי נכתבה המשימה, וגם במי הכותבים נעזרו. הבלוג הוא אינטראקטיבי, בכך שהוא פתוח למשתתפים בקורס ומאפשר שיח הן בין הסטודנטים לבין עצמם בתוך הבלוג, הן עם המרצה, שגם היא מוזמנת לכתוב בבלוג שלה תובנות, הערות, השלמות והבהרות לאחר השיעור. תבנית זו של הבלוג שונה מבלוג שהוא "בודד" (solitary) ונועד להציג עבודות בדומה לתלקיט. בלוגים דידיקטיים מעודדים שיח (Yang & Cang, 2012). נוסף, כתיבת הבלוג והאפשרות של הסטודנטים לקרוא ולהגיב בו מקדמת תפיסה של טכנולוגיה המקדמת למידה אישית (Technology of personalized learning, TPL) (Jones et al., 2012).

סקירת ספרות

השימוש בבלוג ככלי המקדם למידה הוא תחום מחקר הנמצא בשלבי התפתחות (Martindale & Wiley, 2005). כיום יש נטייה להתמקד בתהליכים רפלקטיביים (אישיים) וביכולות אינטראקטיביות (קבוצתיות) בעיקר של סטודנטים (Deng & Yuen, 2009). ספרות המחקר בנושא: "מחקר עצמי של מורים ומרצים" (כגון; Berry, 2007 Russell & Berry 2011) מתייחסת לצורך בהצגת תהליכים אישיים של הסטודנטים, של המורים ושל המרצים, כדי לקדם למידה; אך המחקר בפועל בתחום זה עדיין מועט וחסרים בו יישומים מדגימים.

הבלוג הוא כלי גמיש המאפשר כתיבה חופשית, בדומה ליומן. בשונה מיומן הוא מאפשר שיח אינטראקטיבי (Sevelj, 2006) ובשונה מהפורום, הבלוג מהווה מרחב אישי (Hodkinson, 2007). כותב הבלוג נשאר במוקד גם כשיש פעילות קבוצתית

בתוך הבלוג, כגון, כשמעירים הערות וכדומה. ברי (Berry, 2007), מציגה במחקר עצמי תהליכים החושפים שיקולי דעת בנושאים הקשורים להוראה בכיתה, ומציינת את חשיבותם עבור הלומד וגם עבור המרצה, כחלק מרכישת תובנות והתפתחות מקצועית של שניהם, אך היא אינה מתייחסת לכלי או לדרך של חשיפת התהליך בפני הסטודנטים. מסון (Mason, 2011) מתייחס להצגת תהליך המתאר שיקולי דעת מגוונים של העוסקים בהוראה כחלק מתהליך הלמידה שלומד חווה לצורך הפקת משמעות מנושא נלמד, אך מסון מתייחס רק לתהליכים מדגימים בכיתה. וולפה הורי (Volpe-Horii, 2007) היא בין הבודדים, עד כה, המתייחסת למאפייני ידע של מומחים, לאופן שבו הם מציגים ידע אישי ולדרכים שהם יכולים לנקוט בהן כדי להתפתח בעצמם וכדי לקדם סטודנטים באמצעות חשיפת ידע אישי. תהליכים אלה דורשים ארגון ידע ושיתוף באמצעות שיח. בשנים האחרונות אוניברסיטאות ומכללות מעודדות שימוש בבלוגים כאמצעים דידיקטיים כגון: האתר של אוניברסיטת לידס, המנסה לעודד את המרצים להשתמש בבלוגים לצורכי הוראה, הנחיה, למידה.

אחד החסרים בספרות המחקר הוא היעדר מחקר המתייחס לתרומת הבלוג בהקשר לנעשה בשיעורים, כגון, באיזו מידה הבלוג מסייע להבנת חומרים הנלמדים בשיעור? כיצד הוא משפר הישגים, כתיבה, וכדומה.

כיצד התהליך מתרחש

הבלוג משמש, במרבית שיעוריי, ככלי דידיקטי הן לביצוע הנחיות, הן לשיתוף בידע של עמיתים.

- בתחילת השיעור אני מבקשת מכל המשתתפים לפתוח את אתר הקורס, להיכנס למערך של השיעור ובמקביל לפתוח גם את הבלוג האישי. בשלב זה כל המשתתפים יכולים לכתוב בבלוג כראות עיניהם, או לבחור שלא לכתוב.
- כשאנו מגיעים במהלך השיעור לנושא שחשוב בעיני לברר אותו אני עוצרת את מהלך השיעור ומבקשת מהמשתתפים להעלות סוגיה הקשורה לנושא שאנו עוסקים בו, או שאני מעלה סוגיה, כותבת אותה על הלוח ומבקשת מכולם להעתיק אותה לבלוג האישי. המשתתפים מתבקשים להתייחס לסוגיה הן במהלך השיעור (לצורך זה אני לרוב עוצרת את השיעור ואפשר גם להמשיך או להתייחס לסוגיה הן לאחר השיעור וגם (בפרק זמן קצר) או במהלך הסמסטר. ההנחיות או המטלות מקבלות ניקוד בסיום הסמסטר - כלומר מהוות חלק מחובותיהם של המשתתפים בקורס והן מהוות (עד 50%) מן הציון מחובות המשתתפים בקורס.

מקורות

- Berry, A. (2007). *Tensions in Teaching about Teaching: Understanding Practice as a Teacher Educator*. Dordrecht: Springer
- Deng, L. & Yuen A. (2010) Exploring the Role of Academic Blogs in a Blended Community: An Integrative Approach. *Research and Practice in Technology Enhanced Learning*, Vol. 5, No. 2, 53–71
- Harasim, L. (2012). *Learning Theory and Online Technology*. NY: Routledge.
- Hodkinson, P. (2007). Interactive online journals and individualization. *New Media & Society*, 9(4), 625–650.
- Jones, M. & McLean, Karen J. (2012) Personalizing Learning in Teacher Education through the use of Technology. *Australian Journal of Teacher Education*: Vol. 37: Iss. 1, Article 5.
- Martindale, T., & Wiley, D. A. (2005). Using weblogs in scholarship and teaching. *TechTrends*, 49(2), 55–61.
- Mason, J. (2011) Explicit and Implicit Pedagogy: variation theory as a case study, In: Smith, C. (Ed.) *Proceedings of the British Society for Research into Learning Mathematics* 31(3).
- Russell, T., & Berry, A. (2011): *Developing Pedagogical Practice as a Teacher Educator*, *Studying Teacher Education: A journal of self-study of teacher education practices*, 7:3, 217-218
- Sevelj, M. (2006). *Weblogs as dynamic learning spaces*. Paper presented at the Distance education association of New Zealand biennial conference, Auckland, New Zealand.
- Volpe-Horii, C. (2007). Teaching insights from adult learning theory. *JVME*, 34 (4), 369-376.
- Yang, C. & Chang, Y.-S. (2012), Assessing the effects of interactive blogging on student attitudes towards peer interaction, learning motivation, and academic achievements. *Journal of Computer Assisted Learning*, 28: 126–135

- הבלוגים פתוחים לכל הסטודנטים שיש להם כניסה למודל כך גם עמיתים שאינם נמנים עם המשתתפים בקורס יכולים להיכנס ולקרוא בהם. ניתן להיעזר בחומרים של עמית לקורס בתנאי שהמשתתף מוסיף על הכתוב.
- במהלך השיעור המשתתפים כותבים לעצמם נקודות הקשורות לנאמר, שאלות שהם רוצים לשאול אותי או את עמיתיהם או להתייחס אליהם.
- אני משתדלת להיכנס לבלוגים, בעקבות פנייה של משתתפים או ביוזמתי, ולקבל משוב על המתרחש הן בהקשר להבנת הנושא הן בהקשר לביצוע ההנחיות. אני מגיבה בקצרה. תגובותי הן בנוסף לתכתובות באמצעות המייל ולמפגשים האישיים, שאנו מקיימים.
- גם אני כותבת בבלוג. לעתים בסיום השיעור, כשאני חושבת שהיו נושאים שלא הבהרתי אותם, אני מבהירה אותם בבלוג ומודיעה לקבוצה שכתבתי הבהרות ושהם מוזמנים להיכנס לבלוג.

סיכום

הבלוג הדידקטי שייך לקבוצת הפעילויות המתעדות ומארגנות ידע. בשונה מהבלוג האישי, שבו הפרט מכונן ושולט בו, זהו בלוג שלמרצה יש "דריסת רגל", והוא יכול לכוון את הלומד וליצור הן עבורו הן עבור שאר משתתפי הקורס הזדמנויות למידה.

יתרונו הגדול של הכלי הוא בגמישותו. אפשרות אחת היא שהמרצה "ידיך" עצמו מלכוון את הלומד, ובכך יאפשר אוטונומיה, העצמה, אך מאידך גם והימצאותן של טעויות שאינן מקבלות משוב; אפשרות שנייה היא התערבות של המרצה באמצעות הערה לנכתב או הוספה של חומרים ואז "דריסת הרגל" של המרצה תבוא לידי ביטוי באמצעות האופן שבו כל אחד מן המשתתפים יבחר לכתוב אודות הנושא הנלמד או הנדון בשיעור או בקורס כולו.